

Lösningssöslag till KS 1A

i SF1649 Vektoranalys och komplexa funktioner
för CELTE, vt 2010.

- Varje uppgift ger maximalt 3 poäng.
  - För godkänt krävs minst 5 poäng sammanlagt.
1. Beräkna det arbete som kraften $\mathbf{F} = (xy, y, -yz)$ uträttar längs kurvan C , given av $\mathbf{r} = (x, y, z) = (t, t^2, t)$, där $t: 0 \rightarrow 1$.

Lösning:

$$\begin{aligned}\int_C \mathbf{F} \cdot d\mathbf{r} &= \int_{t=0}^1 (t^3, t^2, -t^3) \cdot (1, 2t, 1) dt \\ &= \int_0^1 (t^3 + 2t^3 - t^3) dt = 2 \int_0^1 t^3 dt = \frac{2}{4} [t^4]_0^1 = \frac{1}{2}.\end{aligned}$$

2. Låt $\mathcal{D}$ vara halvrummet $\{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3: y > 0\}$, och låt

$$\mathbf{F} = \left(3x^2, \frac{z^2}{y}, 2z \ln y \right) \text{ i } \mathcal{D}.$$

- (a) Visa att $\text{rot } \mathbf{F} = \mathbf{0}$ i $\mathcal{D}$.

Lösning:

$$\begin{aligned}\text{rot } \mathbf{F} &= \begin{vmatrix} \mathbf{e}_x & \mathbf{e}_y & \mathbf{e}_z \\ \partial/\partial x & \partial/\partial y & \partial/\partial z \\ 3x^2 & z^2 y^{-1} & 2z \ln y \end{vmatrix} = \left(\frac{2z}{y} - \frac{2z}{y}, 0 - 0, 0 - 0 \right) \\ &= \mathbf{0}.\end{aligned}$$

- (b) Eftersom $\mathcal{D}$ är enkelt sammanhängande följer det från (a) att $\mathbf{F} = \text{grad } \phi$ för en potentialfunktion ϕ . Bestäm ett sådant ϕ .

Lösning:

$$\begin{aligned} \frac{\partial \phi}{\partial x} = 3x^2 &\implies \phi = x^3 + g(y, z) \implies \\ \frac{\partial \phi}{\partial y} = \frac{\partial g}{\partial y}(y, z) = z^2 y^{-1} &\implies g = z^2 \ln y + h(z) \implies \\ \phi = x^3 + z^2 \ln y + h(z) &\implies \\ \frac{\partial \phi}{\partial z} = 2z \ln y + h'(z) = 2z \ln y &\implies h(z) = C \implies \phi = x^3 + z^2 \ln y + C. \end{aligned}$$

- (c) Låt C vara en kurva som går från $(1, 1, 1)$ till $(1, 2, 3)$ i $\mathcal{D}$. Beräkna linjeintegralen

$$\int_C \mathbf{F} \cdot d\mathbf{r}.$$

Lösning:

$$\begin{aligned} \int_C \mathbf{F} \cdot d\mathbf{r} &= \int_C \text{grad } \phi \cdot d\mathbf{r} = \int_{(1,1,1)}^{(1,2,3)} d\phi \\ &= \phi(1, 2, 3) - \phi(1, 1, 1) = 1 + 9 \ln 2 - 1 = 9 \ln 2. \end{aligned}$$

3. Låt ϕ vara en funktion och $\mathbf{F}$ ett vektorfält. Använd indexräkning för att visa att

$$\text{rot}(\phi \mathbf{F}) = \text{grad } \phi \times \mathbf{F} + \phi \text{rot } \mathbf{F}.$$

Lösning:

$$\begin{aligned} [\nabla \times (\phi \mathbf{F})]_i &= \epsilon_{ijk} \frac{\partial}{\partial x_j} (\phi F_k) = \epsilon_{ijk} \frac{\partial \phi}{\partial x_j} F_k + \phi \epsilon_{ijk} \frac{\partial F_k}{\partial x_j} \\ &= [\nabla \phi \times \mathbf{F} + \phi \nabla \times \mathbf{F}]_i \quad \text{för } i = 1, 2, 3 \implies \\ \text{rot}(\phi \mathbf{F}) &= \text{grad } \phi \times \mathbf{F} + \phi \text{rot } \mathbf{F}. \end{aligned}$$

Lycka till!
Olle.

Lösningförslag till KS 1B

i SF1649 Vektoranalys och komplexa funktioner
för CELTE, vt 2010.

- Varje uppgift ger maximalt 3 poäng.
  - För godkänt krävs minst 5 poäng sammanlagt.
1. Beräkna det arbete som kraften $\mathbf{F} = (x, y, z)$ uträttar längs kurvan C , given av $\mathbf{r} = (x, y, z) = (\cos \pi t, t^2, \sin \pi t)$, där $t: 0 \rightarrow 1$.

Lösning:

$$\begin{aligned}\int_C \mathbf{F} \cdot d\mathbf{r} &= \int_{t=0}^1 (\cos \pi t, t^2, \sin \pi t) \cdot (-\pi \sin \pi t, 2t, \pi \cos \pi t) dt \\ &= \int_0^1 (-\pi \cos \pi t \sin \pi t + 2t^3 + \pi \sin \pi t \cos \pi t) dt = 2 \int_0^1 t^3 dt \\ &= \frac{2}{4} [t^4]_0^1 = \frac{1}{2}.\end{aligned}$$

2. Låt $\mathcal{D}$ vara kvartsrummet $\{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3: y > 0, z > 0\}$, och låt

$$\mathbf{F} = \left(\frac{1}{y}, \frac{1}{z} - \frac{x}{y^2}, -\frac{y}{z^2} \right) \text{ i } \mathcal{D}.$$

- (a) Visa att $\text{rot } \mathbf{F} = \mathbf{0}$ i $\mathcal{D}$.

Lösning:

$$\begin{aligned}\text{rot } \mathbf{F} &= \begin{vmatrix} \mathbf{e}_x & \mathbf{e}_y & \mathbf{e}_z \\ \partial/\partial x & \partial/\partial y & \partial/\partial z \\ y^{-1} & z^{-1} - xy^{-2} & -yz^{-2} \end{vmatrix} = (-z^{-2} + z^{-2}, 0 - 0, -y^{-2} + y^{-2}) \\ &= \mathbf{0}.\end{aligned}$$

- (b) Eftersom $\mathcal{D}$ är enkelt sammanhängande följer det från (a) att $\mathbf{F} = \text{grad } \phi$ för en potentialfunktion ϕ . Bestäm ett sådant ϕ .

Lösning:

$$\begin{aligned}\frac{\partial \phi}{\partial x} &= \frac{1}{y} \implies \phi = \frac{x}{y} + g(y, z) \implies \\ \frac{\partial \phi}{\partial y} &= -\frac{x}{y^2} + \frac{\partial g}{\partial y}(y, z) = \frac{1}{z} - \frac{x}{y^2} \implies g = \frac{y}{z} + h(z) \implies \\ \phi &= \frac{x}{y} + \frac{y}{z} + h(z) \implies \\ \frac{\partial \phi}{\partial z} &= -\frac{y}{z^2} + h'(z) = -\frac{y}{z^2} \implies h(z) = C \implies \phi = \frac{x}{y} + \frac{y}{z} + C.\end{aligned}$$

- (c) Låt C vara en kurva som går från $(1, 1, 1)$ till $(2, 2, 2)$ i $\mathcal{D}$. Beräkna linjeintegralen

$$\int_C \mathbf{F} \cdot d\mathbf{r}.$$

Lösning:

$$\begin{aligned}\int_C \mathbf{F} \cdot d\mathbf{r} &= \int_C \text{grad } \phi \cdot d\mathbf{r} = \int_{(1,1,1)}^{(2,2,2)} d\phi \\ &= \phi(2, 2, 2) - \phi(1, 1, 1) = 2 - 2 = 0.\end{aligned}$$

3. Låt $\mathbf{F}$ och $\mathbf{G}$ vara vektorfält. Använd indexräkning för att visa att

$$\text{div}(\mathbf{F} \times \mathbf{G}) = \text{rot } \mathbf{F} \cdot \mathbf{G} - \mathbf{F} \cdot \text{rot } \mathbf{G}.$$

Lösning:

$$\begin{aligned}\nabla \cdot (\mathbf{F} \times \mathbf{G}) &= \frac{\partial}{\partial x_i} (\epsilon_{ijk} F_j G_k) = \epsilon_{ijk} \frac{\partial F_j}{\partial x_i} G_k + \epsilon_{ijk} F_j \frac{\partial G_k}{\partial x_i} \\ &= \left(\epsilon_{kij} \frac{\partial F_j}{\partial x_i} \right) G_k - \left(\epsilon_{jik} \frac{\partial G_k}{\partial x_i} \right) F_j = (\text{rot } \mathbf{F})_k G_k - (\text{rot } \mathbf{G})_j F_j \\ &= \text{rot } \mathbf{F} \cdot \mathbf{G} - \text{rot } \mathbf{G} \cdot \mathbf{F}.\end{aligned}$$

**Lycka till!
Olle.**

Lösningförslag till KS 2A

i SF1649 Vektoranalys och komplexa funktioner
för CELTE, vt 2010.

- Varje uppgift ger maximalt 3 poäng.
  - För godkänt krävs minst 5 poäng sammanlagt.
1. Låt $\gamma = \{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3 : 4x^2 + y^2 = 4, z = 0\}$ och låt $\mathbf{F} = (2x, x^2, z^2)$.
Använd Stokes' sats för att beräkna linjeintegralen

$$\oint_{\gamma} \mathbf{F} \cdot d\mathbf{r},$$

där γ genomlöps motsols sett uppifrån z -axeln.

Lösning:

$$\operatorname{rot} \mathbf{F} = \begin{vmatrix} \mathbf{e}_x & \mathbf{e}_y & \mathbf{e}_z \\ \partial/\partial x & \partial/\partial y & \partial/\partial z \\ 2x & x^2 & z^2 \end{vmatrix} = (0, 0, 2x).$$

Om Σ är ellipskivan $\{4x^2 + y^2 \leq 4\}$ i xy -planet, så är $\gamma = \partial\Sigma$ och $\mathbf{n} = \mathbf{e}_z$, och enligt Stokes är då

$$\begin{aligned} \oint_{\gamma} \mathbf{F} \cdot d\mathbf{r} &= \iint_{\Sigma} \operatorname{rot} \mathbf{F} \cdot \mathbf{e}_z dS = \iint_{\Sigma} 2x dx dy \\ &= \int_{y=-2}^2 \left(\int_{x=-\sqrt{4-y^2}/2}^{\sqrt{4-y^2}/2} 2x dx \right) dy = 0, \end{aligned}$$

ty en udda funktion integrerad över ett symmetriskt intervall ger integralen 0.

2. Låt $\Omega = \{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3 : 1 \leq x^2 + y^2 + z^2 \leq 2\}$, låt $\partial\Omega$ vara Ω :s randyta med den utåtriktade enhetsnormalen $\mathbf{n}$, och låt $\mathbf{F} = r \mathbf{r}$, där $\mathbf{r} = (x, y, z)$ och $r = |\mathbf{r}|$. Använd divergenssatsen för att beräkna flödesintegralen

$$\iint_{\partial\Omega} \mathbf{F} \cdot \mathbf{n} dS.$$

Lösning:

$$\begin{aligned} \mathbf{F} &= (x^2 + y^2 + z^2)^{1/2} (x, y, z) = (F_x, F_y, F_z) \implies \\ \partial F_x / \partial x &= \frac{1}{2}(x^2 + y^2 + z^2)^{-1/2} \cdot 2x \cdot x + (x^2 + y^2 + z^2)^{1/2} = \frac{x^2}{r} + r \implies \\ \operatorname{div} \mathbf{F} &= \partial F_x / \partial x + \partial F_y / \partial y + \partial F_z / \partial z = \frac{x^2 + y^2 + z^2}{r} + 3r = 4r \implies \\ \iint_{\partial\Omega} \mathbf{F} \cdot \mathbf{n} dS &= \iiint_{\Omega} \operatorname{div} \mathbf{F} dV = \int_{r=1}^{\sqrt{2}} \int_{\theta=0}^{\pi} \int_{\phi=0}^{2\pi} 4r \cdot r^2 \sin \theta dr d\theta d\phi \\ &= [r^4]_1^{\sqrt{2}} \cdot [-\cos \theta]_0^{\pi} \cdot 2\pi = 3 \cdot 2 \cdot 2\pi = 12\pi. \end{aligned}$$

3. Beräkna rotationen av var och en av de cylindriska basvektorerna $\mathbf{e}_\rho$, $\mathbf{e}_\phi$ och $\mathbf{e}_z$ (med BETAs beteckningar; Matthews skriver R i stället för ρ).

Lösning: $\mathbf{F} = F_\rho \mathbf{e}_\rho + F_\phi \mathbf{e}_\phi + F_z \mathbf{e}_z \implies$

$$\operatorname{rot} \mathbf{F} = \frac{1}{\rho} \begin{vmatrix} \mathbf{e}_\rho & \rho \mathbf{e}_\phi & \mathbf{e}_z \\ \partial/\partial\rho & \partial/\partial\phi & \partial/\partial z \\ F_\rho & \rho F_\phi & F_z \end{vmatrix}.$$

$$F_\rho = 1, F_\phi = F_z = 0 \implies \operatorname{rot} \mathbf{e}_\rho = \mathbf{0},$$

$$F_\rho = 0, F_\phi = 1, F_z = 0 \implies \operatorname{rot} \mathbf{e}_\phi = \frac{1}{\rho} \mathbf{e}_z,$$

$$F_\rho = F_\phi = 0, F_z = 1 \implies \operatorname{rot} \mathbf{e}_z = \mathbf{0}.$$

Lösningförslag till KS 2B

i SF1649 Vektoranalys och komplexa funktioner
för CELTE, vt 2010.

- Varje uppgift ger maximalt 3 poäng.
  - För godkänt krävs minst 5 poäng sammanlagt.
1. Låt γ vara skärningen mellan halvsfären $\{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3: x^2 + y^2 + z^2 = 16, z \geq 0\}$ och cylindern $\{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3: x^2 + y^2 = 4\}$, och låt $\mathbf{F} = (y^2 + z^2, x^2 + y^2, x^2 + y^2)$. Använd Stokes' sats för att beräkna linjeintegralen

$$\oint_{\gamma} \mathbf{F} \cdot d\mathbf{r},$$

där γ genomlöps motsols sett uppifrån z -axeln.

Lösning:

$$\text{rot } \mathbf{F} = \begin{vmatrix} \mathbf{e}_x & \mathbf{e}_y & \mathbf{e}_z \\ \partial/\partial x & \partial/\partial y & \partial/\partial z \\ y^2 + z^2 & x^2 + y^2 & x^2 + y^2 \end{vmatrix} = (2y, 2z - 2x, 2x - 2y).$$

Om Σ är cirkelskivan $\{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3: x^2 + y^2 \leq 4, z = 2\sqrt{3}\}$, så är $\gamma = \partial\Sigma$ och $\mathbf{b} = \mathbf{e}_z$, och enligt Stokes är då

$$\oint_{\gamma} \mathbf{F} \cdot d\mathbf{r} = \iint_{\Sigma} \text{rot } \mathbf{F} \cdot \mathbf{n} \, dS = 2 \iint_{x^2+y^2 \leq 4} (x - y) \, dx dy = 0$$

av symmetriskäl (eller med hjälp av polära koordinater).

2. Låt $\Omega = \{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3 : x^2 + y^2 + z^2 \leq 4, x \geq 0, y \geq 0, z \geq 0\}$,
 låt $\partial\Omega$ vara Ω :s randyta med den utåtriktade enhetsnormalen $\mathbf{n}$, och
 låt $\mathbf{F} = (x^2, -2xy, 3xz)$. Använd divergenssatsen för att beräkna
 flödesintegralen

$$\iint_{\partial\Omega} \mathbf{F} \cdot \mathbf{n} \, dS.$$

Lösning: $\operatorname{div} \mathbf{F} = 2x - 2x + 3x = 3x \implies$

$$\begin{aligned} \iint_{\partial\Omega} \mathbf{F} \cdot \mathbf{n} \, dS &= \iiint_{\Omega} \operatorname{div} \mathbf{F} \, dV = \iiint_{\Omega} 3x \, dV \\ &= \int_{r=0}^2 \int_{\theta=0}^{\pi/2} \int_{\phi=0}^{\pi/2} 3r \sin \theta \cos \phi \cdot r^2 \sin \theta \, dr d\theta d\phi \\ &= \frac{3}{4} [r^4]_0^2 \cdot \int_0^{\pi/2} \left(\frac{1}{2} - \frac{1}{2} \cos 2\theta \right) d\theta \cdot [\sin \phi]_0^{\pi/2} \\ &= \frac{3}{4} \cdot 4^2 \cdot \left[\frac{\theta}{2} - \frac{\sin 2\theta}{4} \right]_0^{\pi/2} \cdot 1 = 3 \cdot 4 \cdot \frac{\pi}{4} = 3\pi. \end{aligned}$$

3. Beräkna rotationen av var och en av de sfäriska basvektorerna $\mathbf{e}_r$, $\mathbf{e}_\theta$
 och $\mathbf{e}_\phi$.

Lösning: $\mathbf{F} = F_r \mathbf{e}_r + F_\theta \mathbf{e}_\theta + F_\phi \mathbf{e}_\phi \implies$

$$\operatorname{rot} \mathbf{F} = \frac{1}{r^2 \sin \theta} \begin{vmatrix} \mathbf{e}_r & r \mathbf{e}_\theta & r \sin \theta \mathbf{e}_\phi \\ \partial/\partial r & \partial/\partial \theta & \partial/\partial \phi \\ F_r & r F_\theta & r \sin \theta F_\phi \end{vmatrix}$$

$$F_r = 1, F_\theta = F_\phi = 0 \implies \operatorname{rot} \mathbf{e}_r = \mathbf{0},$$

$$F_r = 0, F_\theta = 1, F_\phi = 0 \implies \operatorname{rot} \mathbf{e}_\theta = \frac{1}{r} \mathbf{e}_\phi,$$

$$F_r = F_\theta = 0, F_\phi = 1 \implies \operatorname{rot} \mathbf{e}_\phi = \frac{r \cos \theta \mathbf{e}_r - r \sin \theta \mathbf{e}_\theta}{r^2 \sin \theta} = \frac{\cot \theta}{r} \mathbf{e}_r - \frac{1}{r} \mathbf{e}_\theta.$$

Lösningförslag till KS 3A

i SF1649 Vektoranalys och komplexa funktioner
för CELTE, vt 2010.

- Varje uppgift ger maximalt 3 poäng.
  - För godkänt krävs minst 5 poäng sammanlagt.
1. Bestäm alla värden av $(-1 + i\sqrt{3})^i$, och ange dem på formen $a + ib$, där a och b är reella tal.

Lösning:

$$\begin{aligned} -1 + i\sqrt{3} &= 2 \cdot e^{i2\pi/3} \implies \log(-1 + i\sqrt{3}) = \ln 2 + i(2\pi/3 + n \cdot 2\pi) \\ \implies (-1 + i\sqrt{3})^i &= e^{i \log(-1 + i\sqrt{3})} = e^{i \ln 2 - 2\pi/3 - n \cdot 2\pi} = \\ &= e^{-2\pi/3 - n \cdot 2\pi} \cdot \cos(\ln 2) + i e^{-2\pi/3 - n \cdot 2\pi} \cdot \sin(\ln 2), \text{ där } n = 0, \pm 1, \pm 2, \dots \end{aligned}$$

2. Visa direkt från definitionen av $\sin z$ respektive $\cos z$ att

$$\cos 2z = \cos^2 z - \sin^2 z.$$

Lösning:

$$\begin{aligned} \cos^2 z - \sin^2 z &= \left(\frac{1}{2}(e^{iz} + e^{-iz}) \right)^2 - \left(\frac{1}{2i}(e^{iz} - e^{-iz}) \right)^2 \\ &= \frac{1}{4}(e^{2iz} + 2 + e^{-2iz} + e^{2iz} - 2 + e^{-2iz}) = \frac{1}{2}(e^{2iz} + e^{-2iz}) \\ &= \cos 2z. \end{aligned}$$

3. Bestäm bilden av halvbandet $\{z \in \mathbb{C} : \operatorname{Re} z > 0, 0 < \operatorname{Im} z < \pi/2\}$ under avbildningen $w = e^z$.

Lösning: $w = e^z = e^{x+iy} = e^x \cdot e^{iy} \iff |w| = e^x$ och $\arg w = y$.
 $0 < x < \infty \implies 1 < |w| < \infty$, $0 < y < \pi/2 \implies 0 < \arg w < \pi/2$,
varför bilden blir $\{w \in \mathbb{C} : |w| > 1, 0 < \arg w < \pi/2\}$ eller $\{w \in \mathbb{C} : \operatorname{Re} w > 0, \operatorname{Im} w > 0, |w| > 1\}$.

Lösningsförslag till KS 3B

i SF1649 Vektoranalys och komplexa funktioner
för CELTE, vt 2010.

- Varje uppgift ger maximalt 3 poäng.
  - För godkänt krävs minst 5 poäng sammanlagt.
1. Bestäm alla värden av $(\sqrt{3} - i)^i$, och ange dem på formen $a + ib$, där a och b är reella tal.

Lösning:

$$\begin{aligned}\sqrt{3} - i &= 2 \cdot e^{-i\pi/6} \implies \log(\sqrt{3} - i) = \ln 2 - i\pi/6 + in \cdot 2\pi \\ \implies (\sqrt{3} - i)^i &= e^{i \log(\sqrt{3} - i)} = e^{i \ln 2 + \pi/6 - n \cdot 2\pi} = \\ &= e^{\pi/6 - n \cdot 2\pi} \cdot \cos(\ln 2) + i e^{\pi/6 - n \cdot 2\pi} \cdot \sin(\ln 2), \text{ där } n = 0, \pm 1, \pm 2, \dots\end{aligned}$$

2. Visa direkt från definitionen av $\sin z$ respektive $\cos z$ att

$$\sin 2z = 2 \sin z \cos z.$$

Lösning:

$$\begin{aligned}2 \sin z \cos z &= 2 \cdot \frac{1}{2i}(e^{iz} - e^{-iz}) \cdot \frac{1}{2}(e^{iz} + e^{-iz}) \\ &= \frac{1}{2i}(e^{2iz} + 1 - 1 - e^{-2iz}) = \frac{1}{2i}(e^{2iz} - e^{-2iz}) \\ &= \sin 2z.\end{aligned}$$

3. Bestäm bilden av halvbandet $\{z \in \mathbb{C} : \operatorname{Re} z < 0, 0 < \operatorname{Im} z < \pi/2\}$ under avbildningen $w = e^z$.

Lösning: $w = e^z = e^{x+iy} = e^x \cdot e^{iy} \iff |w| = e^x$ och $\arg w = y$.
 $-\infty < x < 0 \implies 0 < |w| < 1$, $0 < y < \pi/2 \implies 0 < \arg w < \pi/2$,
varför bilden blir $\{w \in \mathbb{C} : |w| < 1, 0 < \arg w < \pi/2\}$ eller $\{w \in \mathbb{C} : \operatorname{Re} w > 0, \operatorname{Im} w > 0, |w| < 1\}$.